

ISET

International School of Economics at TSU
Policy Institute

იანვარი
2024

ელექტოენერჯის ბაზრის მიმოხილვა

ISET-ის კვლევითი ინსტიტუტი სოფლის მეურნეობისა და სოფლის განვითარების პოლიტიკის კვლევითი ცენტრი

აკტორი:

ერეკლე შუბითიძე
უფროსი მკვლევარი

✉ erekle.shubitidze@iset.ge

მნიშვნელოვანი ინფორმაცია

- 2024 წლის იანვარში ელექტროენერჯის გამომუშავება წლიურად 6%-ით გაიზარდა, ხოლო თვიური მაჩვენებელი 1%-ით.
- ელექტროენერჯის მოხმარება წლიურად 0.4%-ით შემცირდა, ხოლო თვიური მაჩვენებელი - 5%-ით გაიზარდა.
- მოხმარებამ გამომუშავებას 104 მლნ კილოვატსაათით გადააჭარბა, რაც 2024 წლის იანვრისთვის სრული წარმოების 9% და მოხმარების 8%-ია.
- იანვარში განხორციელდა 160.1 მილიონი კილოვატსაათის იმპორტი.
- იანვარში განხორციელდა 8.5 მილიონი კილოვატსაათის ექსპორტი.
- მთავარი საიმპორტო პარტნიორი რუსეთი იყო.
- მთავარი საექსპორტო პარტნიორი აზერბაიჯანი იყო.
- იმპორტის ფასი 0.75 ცენტი, ან 2.01 თეთრი იყო ერთ კილოვატსაათზე.
- ექსპორტის ფასი 6.5 ცენტი, ან 17.39 თეთრი იყო ერთ კილოვატსაათზე.
- 2024 წლის იანვარში საქართველოს ელექტროენერჯის წარმოების ბაზრის HHI ინდექსი მნიშვნელოვნად კონცენტრირებული ბაზრის ზღვარს ქვემოთ შენარჩუნდა და ინდექსის მნიშვნელობა 1,984 -ს გაუტოლდა.
- საქართველოს ელექტროენერჯის მოხმარების ბაზრის HHI მნიშვნელოვნად კონცენტრირებული ბაზრის ზღვარს ქვემოთ დარჩა. 2024 წლის იანვარში ინდექსის მნიშვნელობამ 2,332 შეადგინა

შემოკლებები

მლნ	მილიონი
კვტსთ	კილოვატსაათი
ჰესი	ჰიდროელექტროსადგური
თესი	თბოელექტროსადგური
HHI	ჰირშმან-ჰერფინდალის ინდექსი
თელმიკო	თბილისის ელექტრომომწოდებელი კომპანია
ეპ ჯორჯია	ეპ ჯორჯია მიწოდებისთვის
საქსტატი	საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური
ესკო	ელექტროენერჯეტიკული ბაზრის ოპერატორი

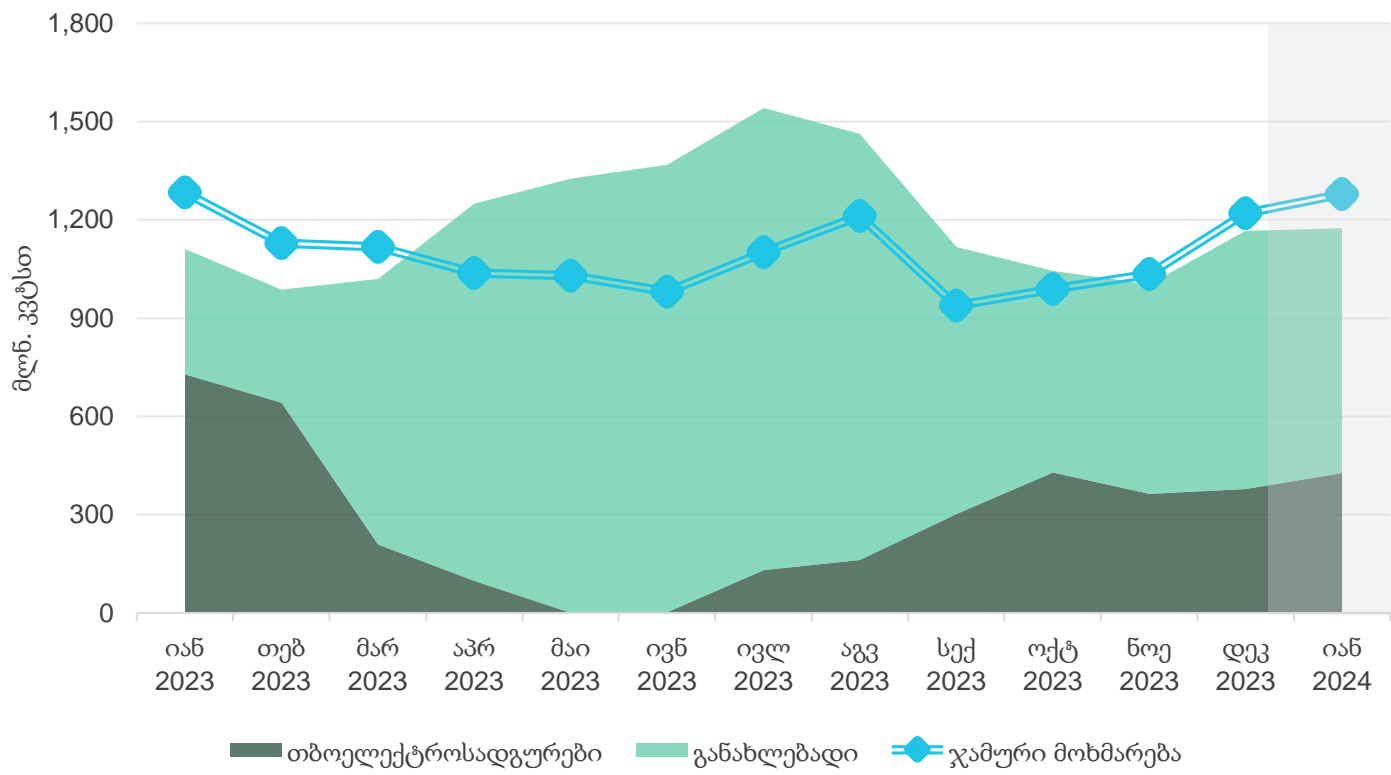
წარმოება – მოხმარება – ვაჭრობა

2024 წლის იანვარში საქართველოს ელექტროსადგურებმა ჯამში 1,175 მილიონი კილოვატსაათი ელექტროენერჯია გამოიმუშავა (დიაგრამა 1). აღნიშნული მაჩვენებელი, წინა წელთან შედარებით, სრული წარმოების 6%-იან ზრდას წარმოადგენს (2023 წლის იანვარში სრული წარმოება 1,111 მილიონი კილოვატსაათი იყო). წარმოების წლიური ზრდა ჰიდროელექტროსადგურების გამომუშავების ზრდამ (+98%) განაპირობა, მაშინ როცა თბოელექტროსადგურების (-41%) და ქარის (-33) სადგურების გამომუშავება შემცირდა.

თვიურ ჭრილში, წარმოება, დაახლოებით, 1%-ით გაიზარდა (2023 წლის დეკემბერში სრული წარმოება 1,166 მილიონ კილოვატსაათს გაუტოლდა) (დიაგრამა 1). წარმოების თვიდან თვემდე ზრდა თბო სადგურების (+13%) გამომუშავების ზრდამ გამოიწვია, მაშინ როცა ქარის (-14%) და ჰიდრო (-5%) ელექტროსადგურების გამომუშავება შემცირდა.

ელექტროენერჯის მოხმარებამ ადგილობრივ ბაზარზე 1,284 მილიონი კილოვატსაათი შეადგინა (0.4%-ით ნაკლები 2023 წლის იანვართან შედარებით და 5%-ით მეტი 2023 წლის დეკემბერთან შედარებით) (დიაგრამა 1). 2024 წლის იანვარში ენერჯის მოხმარებამ წარმოებას 104 მილიონი კილოვატსაათით გადააჭარბა, რაც სრული წარმოების 9%-სა და სრული მოხმარების 8%-ს შეადგენდა (2023 წლის იანვარში წარმოებასა და მოხმარებას შორის სხვაობამ 172 მილიონი კილოვატსაათიანი დეფიციტი შეადგინა, რაც თვის განმავლობაში სრული წარმოების 16%-ს და სრული მოხმარების დაახლოებით 13%-ს გაუტოლდა).

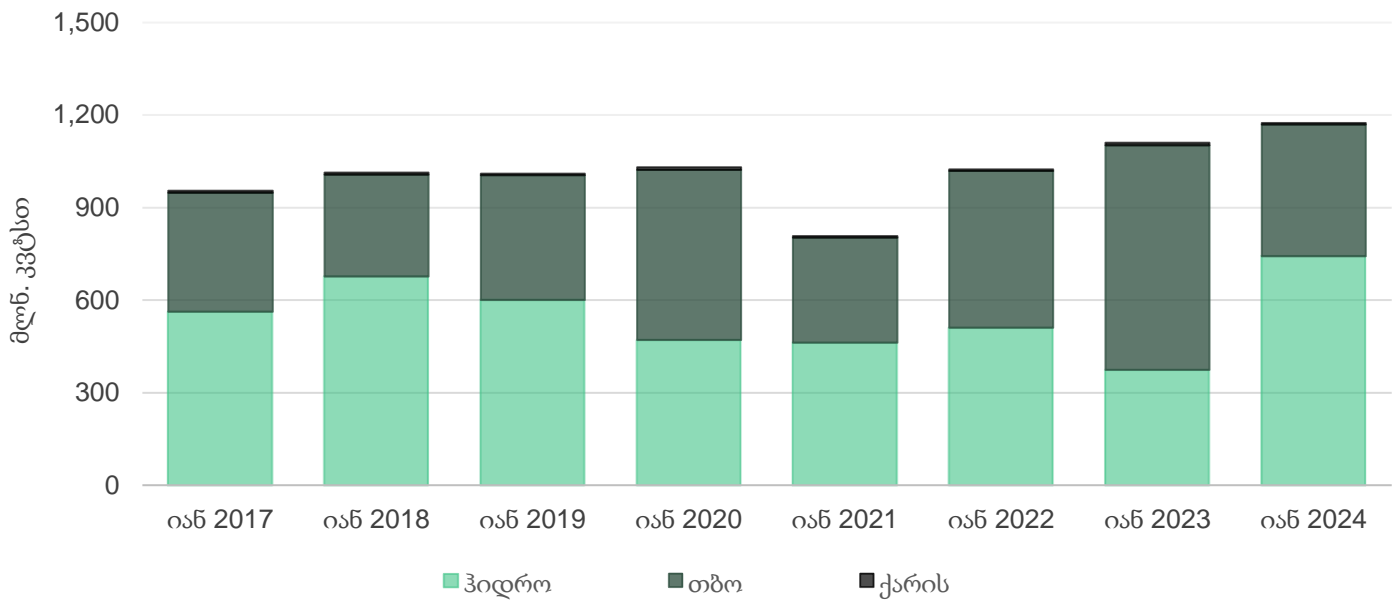
დიაგრამა 1 - ელექტროენერჯის მოხმარება და გამომუშავება

წყარო: ესკო

წარმოების უდიდესი წილი ჰიდროელექტროსადგურებზე (ჰესი) მოდის. 2024 წლის იანვარში ჰესების მიერ ელექტროენერჯის წარმოება 742 მილიონ კილოვატსაათს გაუტოლდა (სრული წარმოების 63.1%), თბოელექტროსადგურების (თესი) წარმოება 428 მილიონ კილოვატსაათს (სრული წარმოების 36.4%), ხოლო ქარის ენერჯის წარმოება - 5 მილიონ კილოვატსაათს (სრული წარმოების 0.5%) (დიაგრამა 2).

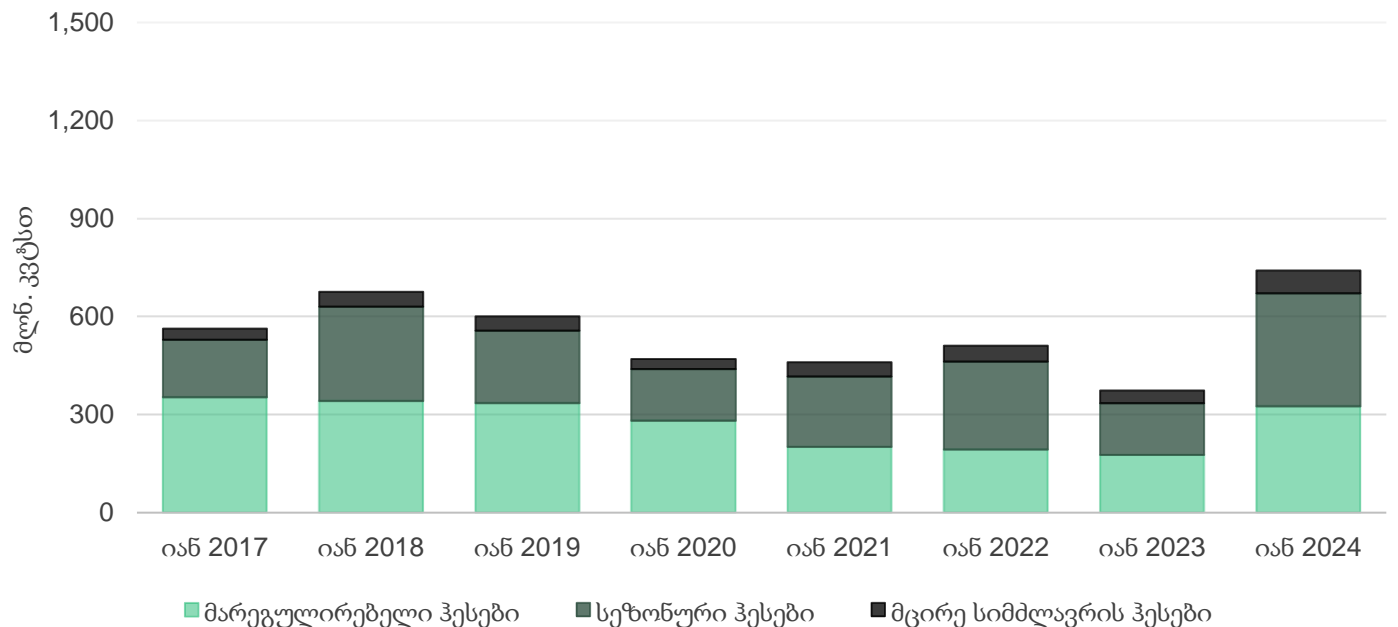
დიაგრამა 2 - ელექტროენერჯის გამომუშავება წყაროების მიხედვით

წყარო: ესკო

ჰიდროელექტროსადგურებს შორის მსხვილმა (მარეგულირებელმა) ჰესებმა ელექტროენერჯის 43.9% გამოიმუშავა (325 მილიონი კილოვატსაათი), ხოლო სეზონურმა და მცირე სიმძლავრის ჰიდროელექტროსადგურებმა, შესაბამისად, 46.6% (345 მილიონი კილოვატსაათი) და 9.6% (71 მილიონი კილოვატსაათი) (დიაგრამა 3).

დიაგრამა 3 - ჰიდროელექტროსადგურის გამომუშავება ტიპის მიხედვით

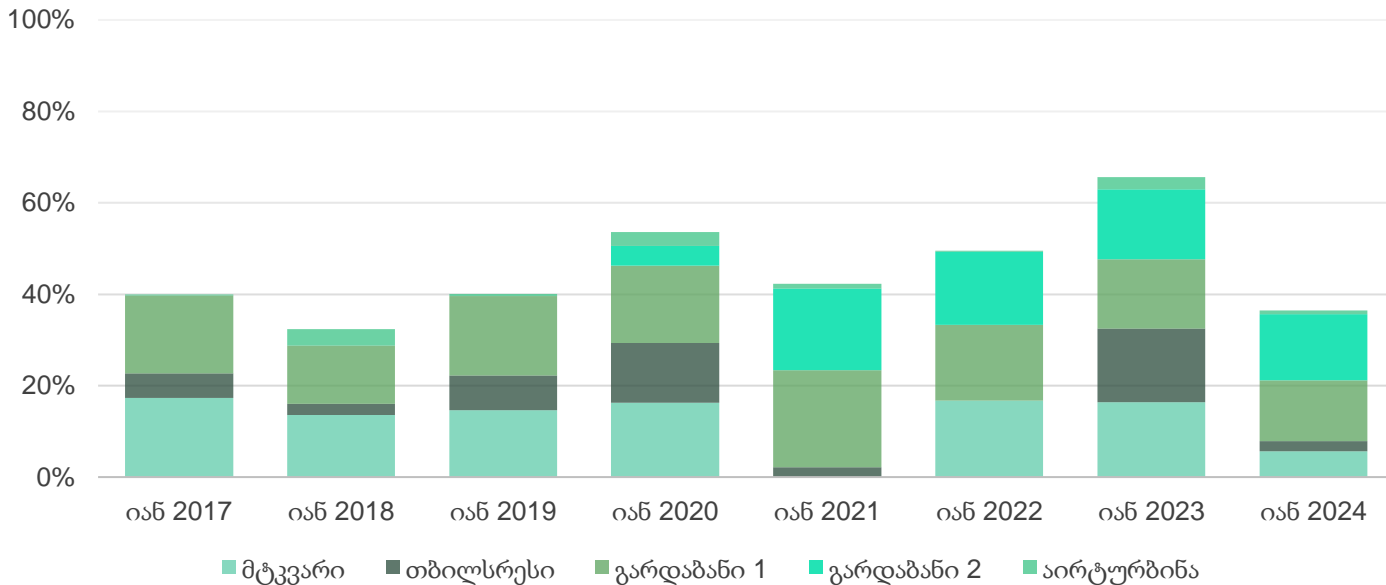

წყარო: ესკო

თბოელექტროსადგურებს რაც შეეხება, გარდაბანი 1-მა გამოიმუშავა 157 მილიონი კილოვატსაათი (თბოელექტროსადგურების 36.6% და ჯამური გამომუშავების 13%), გარდაბანი 2-მა გამოიმუშავა 171 მილიონი კილოვატსაათი (თბოელექტროსადგურების 39.9% და ჯამური გამომუშავების 15%), მტკვარი თესმა გამოიმუშავა 66 მილიონი კილოვატსაათი (თბოელექტროსადგურების 15.4% და ჯამური გამომუშავების 6%), თბილსრესმა გამოიმუშავა 26 მილიონი კილოვატსაათი (თბოელექტროსადგურების 6.1% და ჯამური გამომუშავების 2%), ხოლო

აირტურბინამ გამოიმუშავა 9 მილიონი კილოვატსაათი (თბოელექტროსადგურების 2.1% და ჯამური გამომუშავების 1%), (დიაგრამა 4).

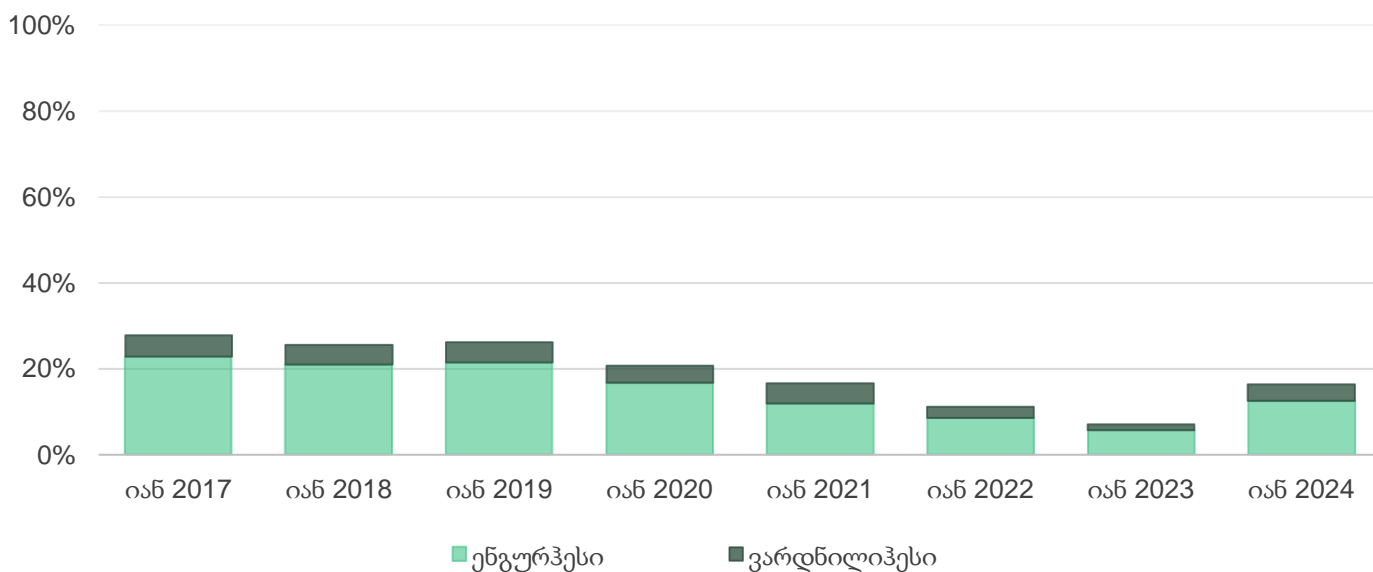
დიაგრამა 4 - დიდი თბოელექტროსადგურების წილი მთლიან გამომუშავებაში

წყარო: ესკო

რაც შეეხება ჰიდროელექტროსადგურებიდან (ჰესი) წარმოებულ ენერჯიას, ვარდნილჰესმა 44 მილიონი კილოვატსაათი ენერჯია გამოიმუშავა (მარეგულირებელი ჰესების მიერ გენერირებული ენერჯიის 13.6% და სრული წარმოების 3.8%). ენგურჰესმა 148 მილიონი კილოვატსაათი გამოიმუშავა, რაც მარეგულირებელი ჰესების მიერ გენერირებული ელექტროენერჯიის 45.5%-ს და სრული წარმოების 12.6%-ს შეადგენს (დიაგრამა 5).

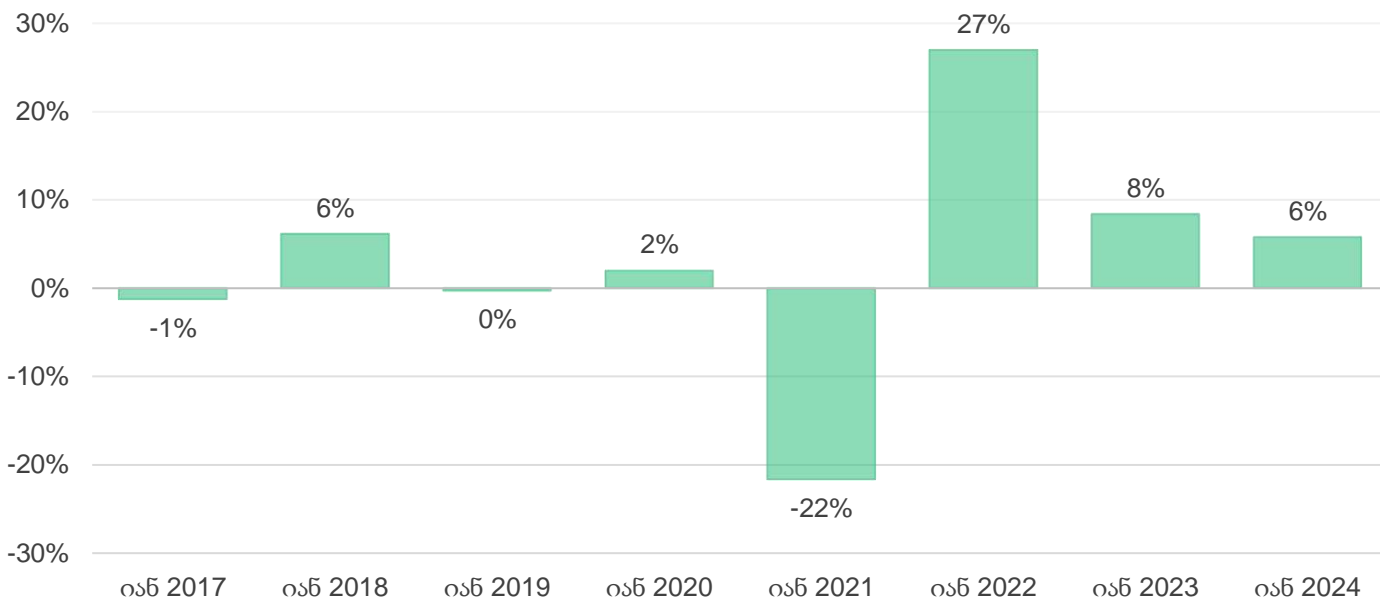
დიაგრამა 5 - ენგურისა და ვარდნილის წილი სრულ გამომუშავებაში

წყარო: ესკო

საერთო ჯამში, სრული გამომუშავება 2023 წლის იანვართან შედარებით 6%-ით გაიზარდა (დიაგრამა 6).

დიაგრამა 6 - გამომუშავების ზრდა (% წ/წ)

წყარო: ესკო

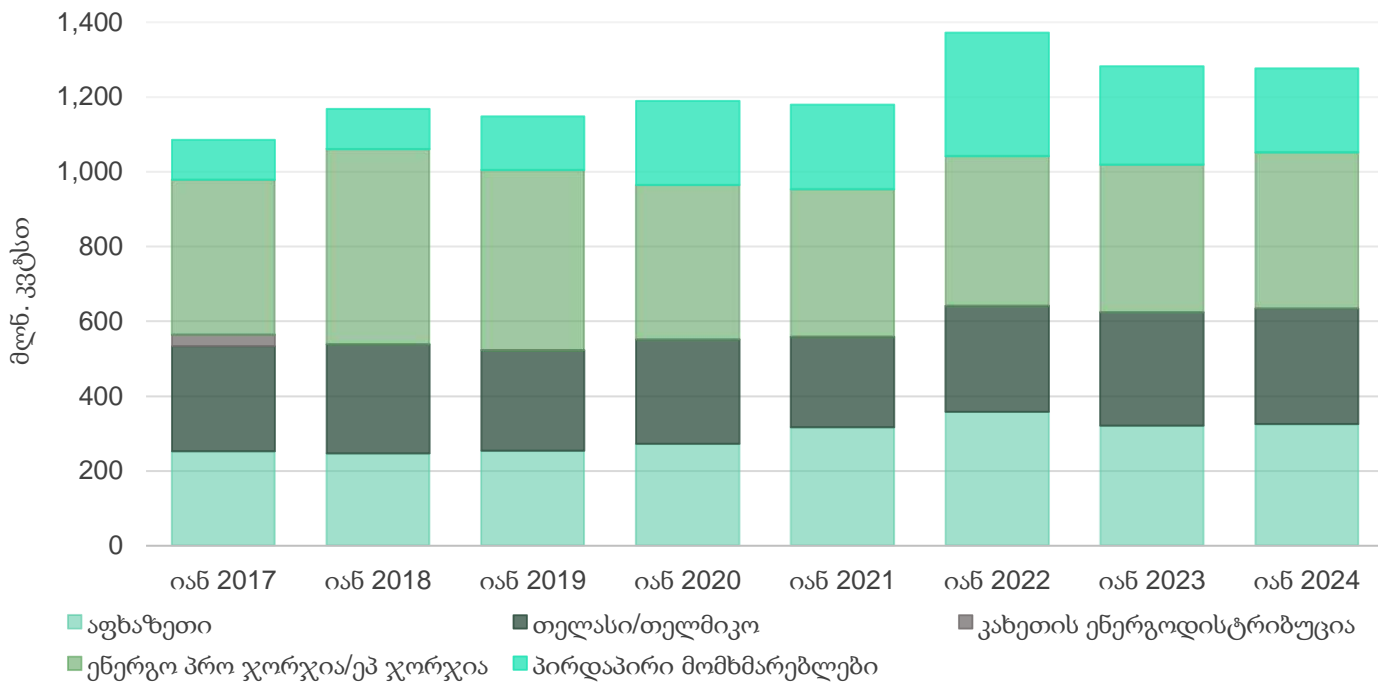
ელექტროენერჯიაზე მოთხოვნა შემდეგნაირად გადანაწილდა: ენერგო-პრო ჯორჯია/ეპ ჯორჯია¹ (33% – 417 მილიონი კილოვატსაათი), აფხაზეთი (25% – 326 მილიონი კილოვატსაათი), თელასი/თელმიკო² (24% – 309 მილიონი კილოვატსაათი) და პირდაპირი მოხმარებლები (18% – 225 მილიონი კილოვატსაათი) (დიაგრამა 7). მოთხოვნა აფხაზეთისგან, თელასი/თელმიკოსგან და ენერგო-პრო ჯორჯიასგან გაიზარდა, შესაბამისად, 2%-ით, 1.6%-ით და 6.1%-ით, ხოლო პირდაპირი მოხმარებლებისგან 15%-ით შემცირდა 2023 წლის იანვართან შედარებით. საერთო ჯამში, 2024 წლის იანვარში ელექტროენერჯის მოხმარებამ წლიურად 0.4%-ით ნაკლები შეადგინა 2023 წლის იანვრის მოხმარებასთან შედარებით (დიაგრამა 8).

¹ ენერგო-პრო ჯორჯიამ 2017 წლის სექტემბერში კახეთი ენერჯი დისტრიბუშენი შეიძინა.

² 2021 წლის ივლისიდან, ელექტროენერჯის ბაზრის ახალი მოდელის შემოღების შემდეგ, განაწილებისა და საბოლოო მიწოდების ფუნქციები

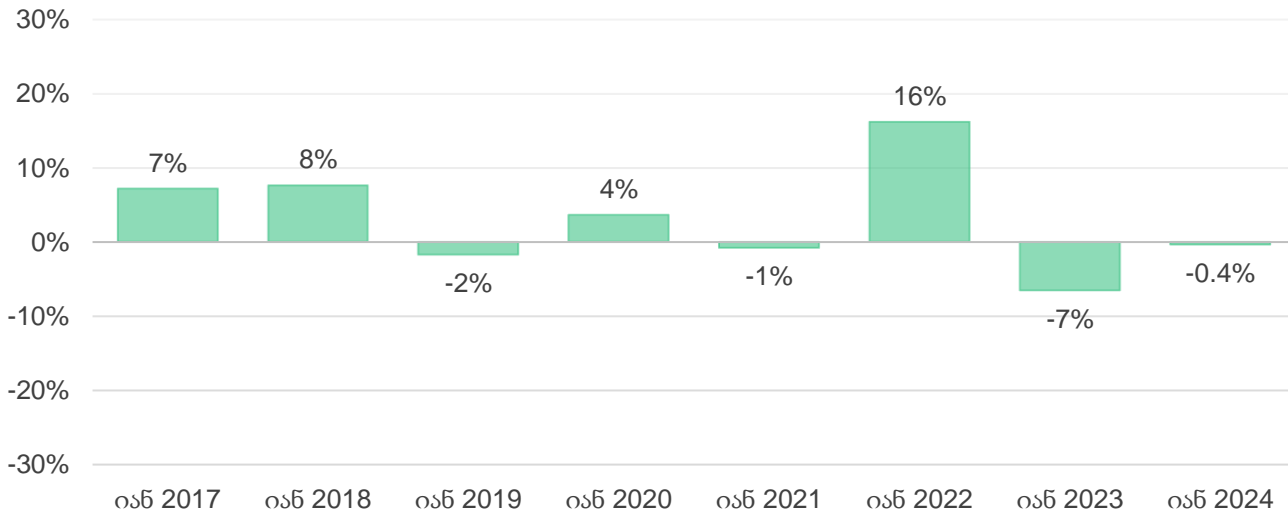
გამიჯნა. შედეგად, მივიღეთ სამი ტიპის მოთამაშე ბაზარზე: განაწილების ლიცენზიანტი - განაწილებაზე და განაწილებისას არსებულ დანაკარგზე პასუხისმგებლები; უნივერსალური სერვისის მიმწოდებლები - საყოფაცხოვრებო სექტორისა და მცირე კომპანიების მომარაგებაზე პასუხისმგებლები; და საჯარო სერვისის მიმწოდებლები - საშუალო და მსხვილი კომპანიების მომარაგებაზე პასუხისმგებლები. ამჟამად ენერგო-პრო ჯორჯია და თელასი ანაწილებენ ელექტროენერჯიას, ხოლო ეპ ჯორჯია და თელმიკო მათ გამოეყვნენ და ორივე გახდა უნივერსალური და საჯარო სერვისის მიმწოდებელი.

დიაგრამა 7 - ელექტროენერჯის მოხმარება მომხმარებლის ტიპის მიხედვით

წყარო: ესკო

დიაგრამა 8 - ელექტროენერჯის მოხმარების ზრდა (% წ/წ)

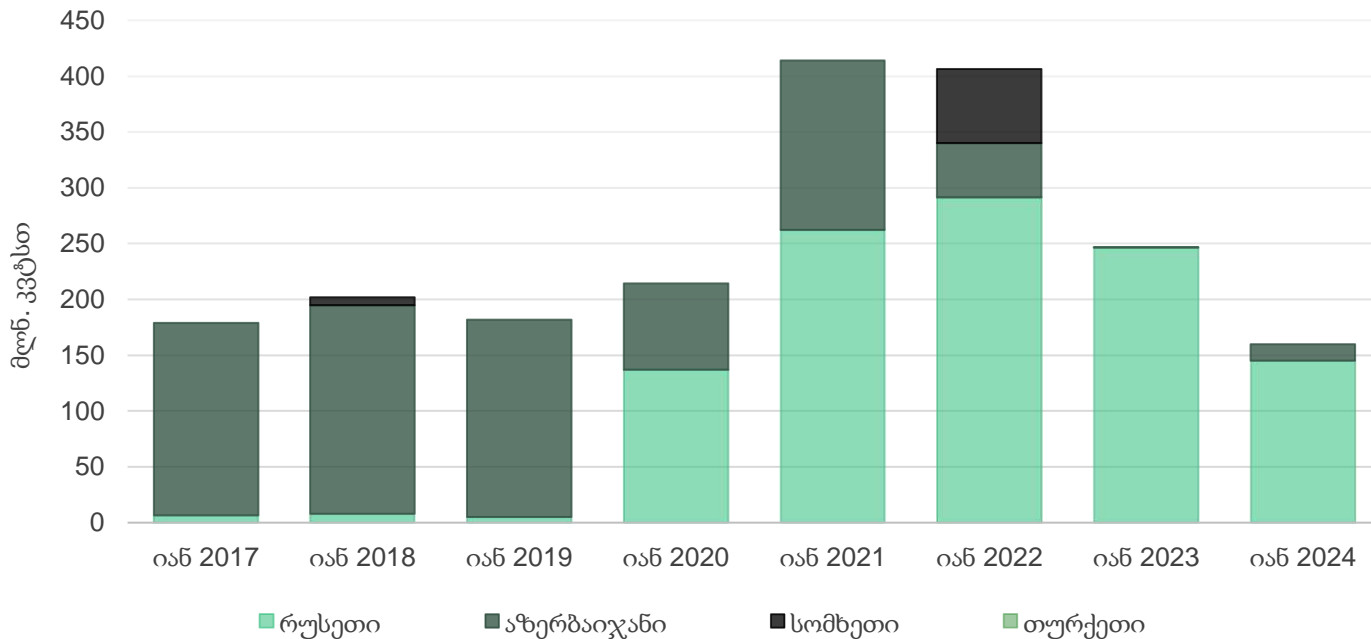

წყარო: ესკო

2024 წლის იანვარში საქართველოში 160.1 მილიონი კილოვატსაათის იმპორტი განხორციელდა (2023 წლის იანვარში 247 მილიონი კილოვატსაათის იმპორტი განხორციელდა) (დიაგრამა 9). იმპორტის 90.6% შემოვიდა რუსეთიდან, ხოლო 9.4% - აზერბაიჯანიდან (2023 წლის იანვარში იმპორტის 99.9% რუსეთიდან შემოვიდა, ხოლო 0.01% - აზერბაიჯანიდან). 2024 წლის იანვარში საქართველოდან განხორციელდა 8.5 მილიონი კილოვატსაათის ექსპორტი რუსეთში (2023 წლის იანვარში ელექტროენერგია ექსპორტზე არ გასულა) (დიაგრამა 10). 2024 წლის იანვარში 87.6 მილიონი კილოვატსაათის ტრანზიტი განხორციელდა აზერბაიჯანიდან თურქეთში (2023 წლის იანვარში განხორციელდა 492 მილიონი კილოვატსაათის ტრანზიტი აზერბაიჯანიდან თურქეთში და 29 მილიონი კილოვატსაათის ტრანზიტი სომხეთიდან თურქეთში).

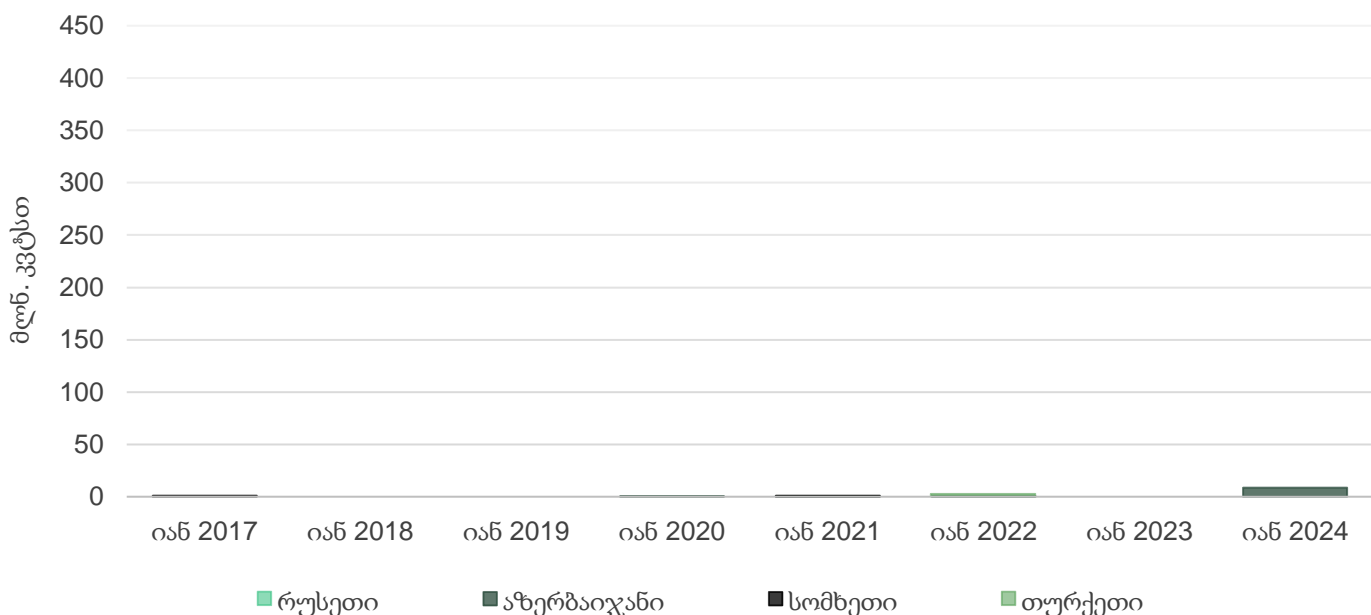
2024 წლის იანვარში იმპორტი შემცირდა 35%-ით 2023 წლის იანვართან შედარებით, ხოლო ექსპორტი გაიზარდა 8-ჯერ.

დიაგრამა 9 - იმპორტი წლების მიხედვით

წყარო: ესკო

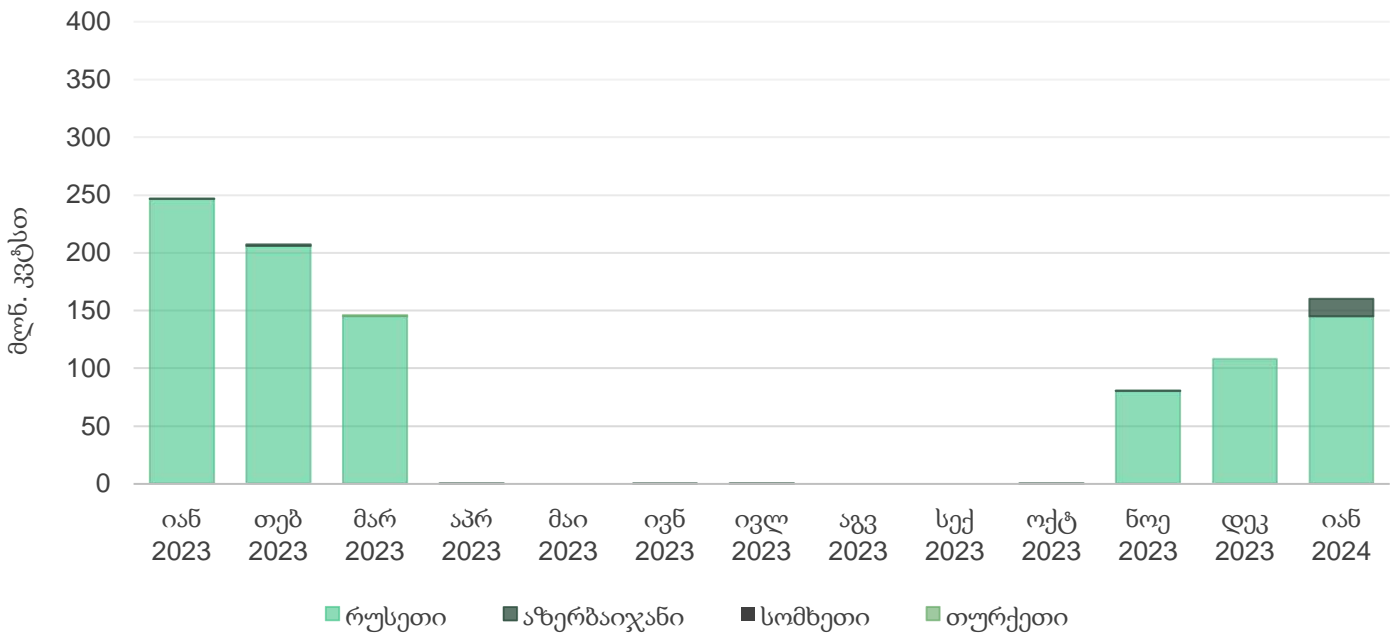
დიაგრამა 10 - ექსპორტი წლების მიხედვით

წყარო: ესკო

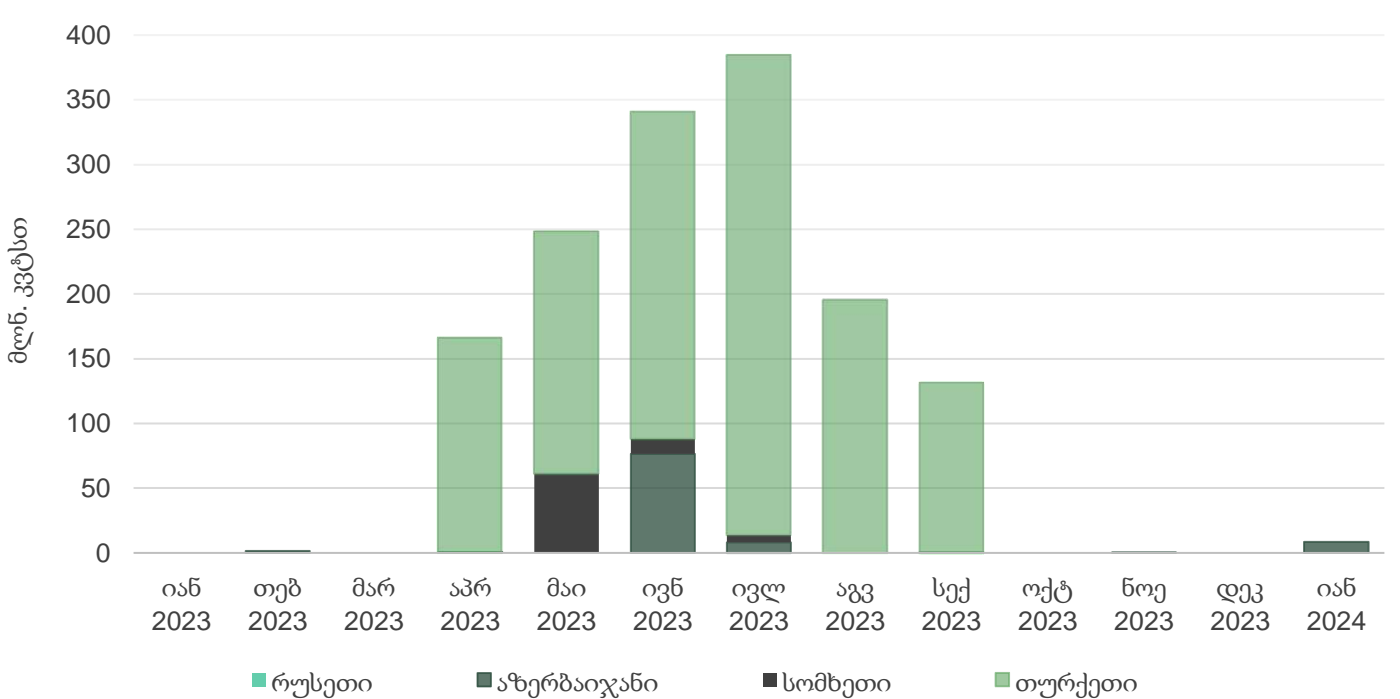
2024 წლის იანვარში იმპორტი გაიზარდა 48%-ით 2023 წლის დეკემბერთან შედარებით (დიაგრამა 11). 2024 წლის იანვარში ექსპორტი გაიზარდა 847-ჯერ თვიურ ჭრილში (დიაგრამა 12).

დიაგრამა 11 - იმპორტი თვეების მიხედვით

წყარო: ესკო

დიაგრამა 12 - ექსპორტი თვეების მიხედვით

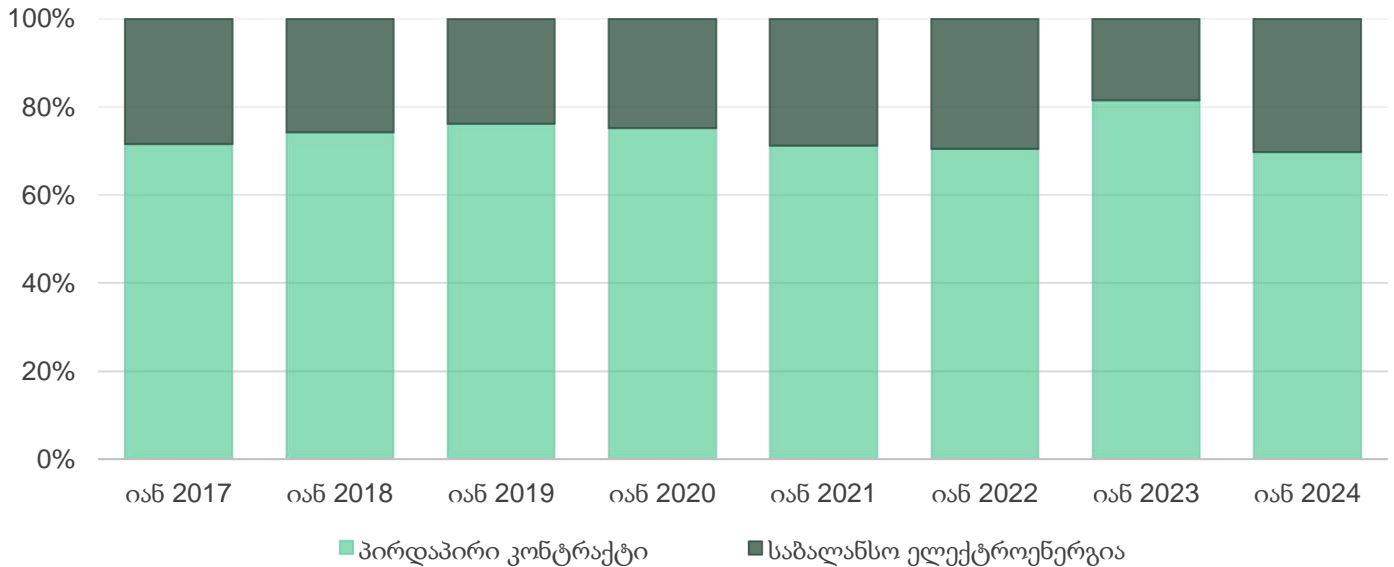

წყარო: ესკო

1. საბაზრო ოპერაციები

2024 წლის დეკემბერში, ადგილობრივ ბაზარზე გაყიდული ელექტროენერჯის 70% პირდაპირი კონტრაქტების მეშვეობით გაიყიდა. დარჩენილი 30% კი – საბალანსო ელექტროენერჯის სახით (დიაგრამა 13).

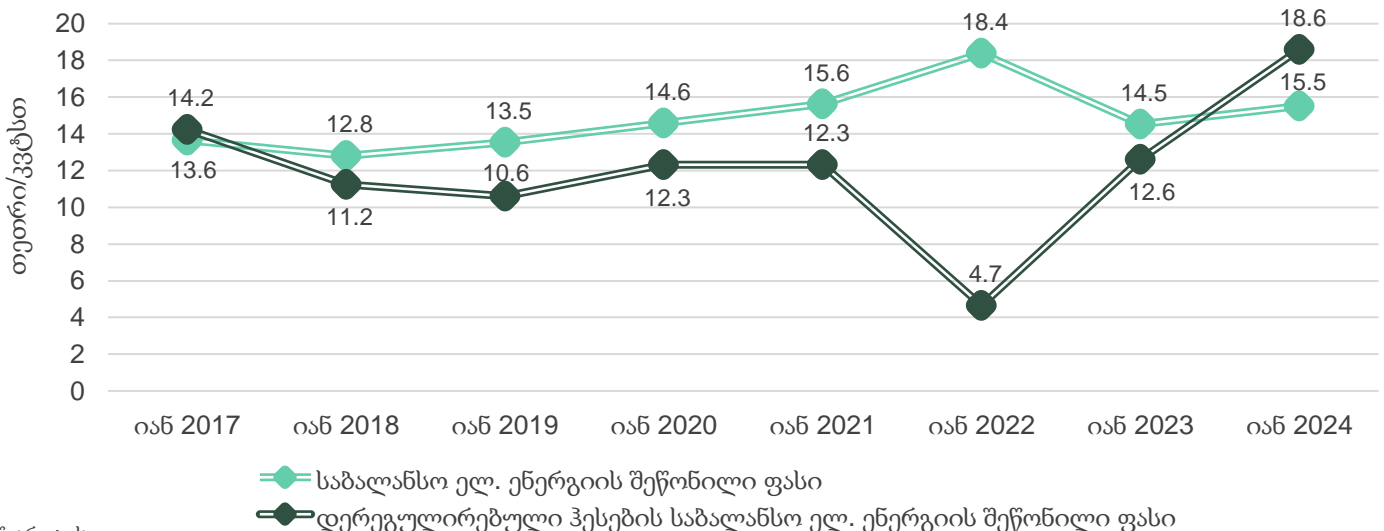
დიაგრამა 13 - შესყიდულ/გაყიდულ ელექტროენერჯაში პირდაპირი კონტრაქტებისა და საბალანსო ელექტროენერჯის წილი

წყარო: ესკო

2024 წლის იანვარში, საბალანსო ელექტროენერჯის შეწონილი საშუალო ფასი იყო 15.5 თეთრი კილოვატსაათზე, რაც 6.9%-იან წლიურ ზრდას შეესაბამება 2023 წლის იანვართან შედარებით. რაც შეეხება საშუალო შეწონილ ფასს დერეგულირებული (მცირე სიმძლავრის) ჰესებისთვის, ის 18.6 თეთრს შეადგენდა კილოვატსაათზე, რაც 2023 წლის იანვრის მონაცემის 47.3%-იან ზრდას შეესაბამება (დიაგრამა 14).

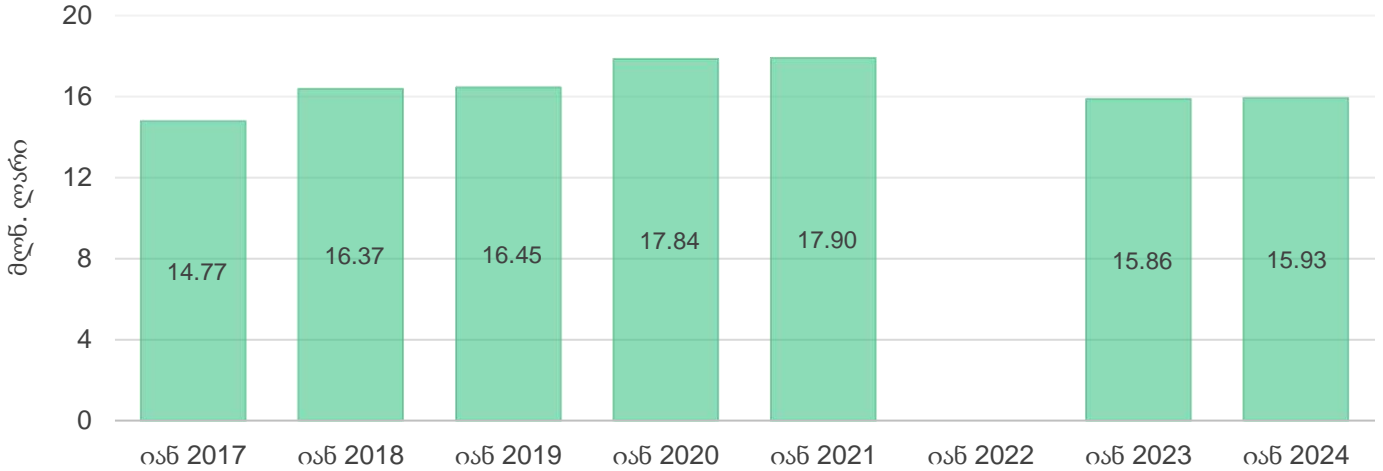
დიაგრამა 14 - საბალანსო ელექტროენერჯის ფასების შეწონილი საშუალო და დერეგულირებული ჰესების ფასის შეწონილი საშუალო

წყარო: ესკო

2024 წლის იანვარში გარანტირებული სიმძლავრის ჯამური ხარჯი 15.93 მილიონი ლარი იყო, რაც 2023 წლის იანვრის მონაცემზე 0.5%-ით მეტია (დიაგრამა 15).

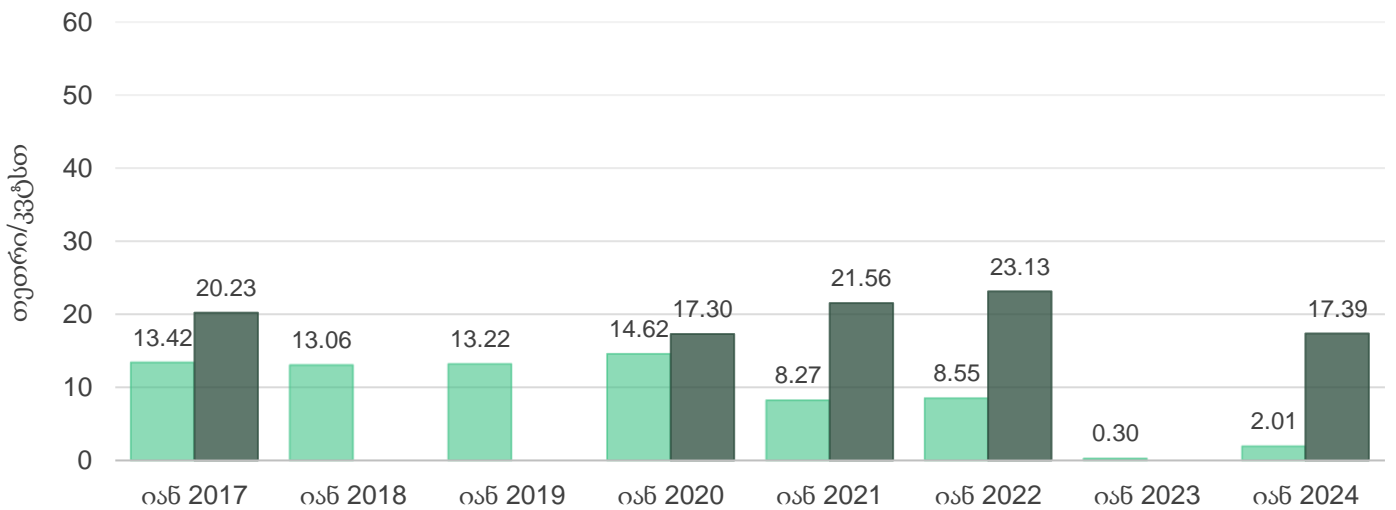
დიაგრამა 15 - გარანტირებული სიმძლავრის ხარჯი

წყარო: ესკო

2024 წლის იანვარში, იმპორტის ფასები 0.75 ცენტი, ან 2.01 თეთრი იყო (დიაგრამა 16). ეს წარმოადგენს დოლარში ფასის 568%-იან და ლარში - 568%-იან ზრდას (2023 წლის იანვარში ფასები 0.11 ცენტი, ან 0.30 თეთრი იყო კილოვატსაათზე). 2023 წლის დეკემბერში, იმპორტის ფასები 0.13 ცენტი, ან 0.34 თეთრი იყო (დიაგრამა 16). ეს წარმოადგენს დოლარში ფასის 498%-იან, ხოლო ლარში - 496%-იან თვიურ ზრდას. 2024 წლის იანვარში, ექსპორტის ფასები 6.50 ცენტი, ან 17.39 თეთრი იყო (2023 წლის იანვარში ექსპორტი არ ყოფილა) (დიაგრამა 16). 2023 წლის დეკემბერში, იმპორტის ფასები 6.70 ცენტი, ან 18 თეთრი იყო (დიაგრამა 16). ეს წარმოადგენს დოლარში ფასის 3%-იან, ხოლო ლარში - 3%-იან თვიურ ზრდას.

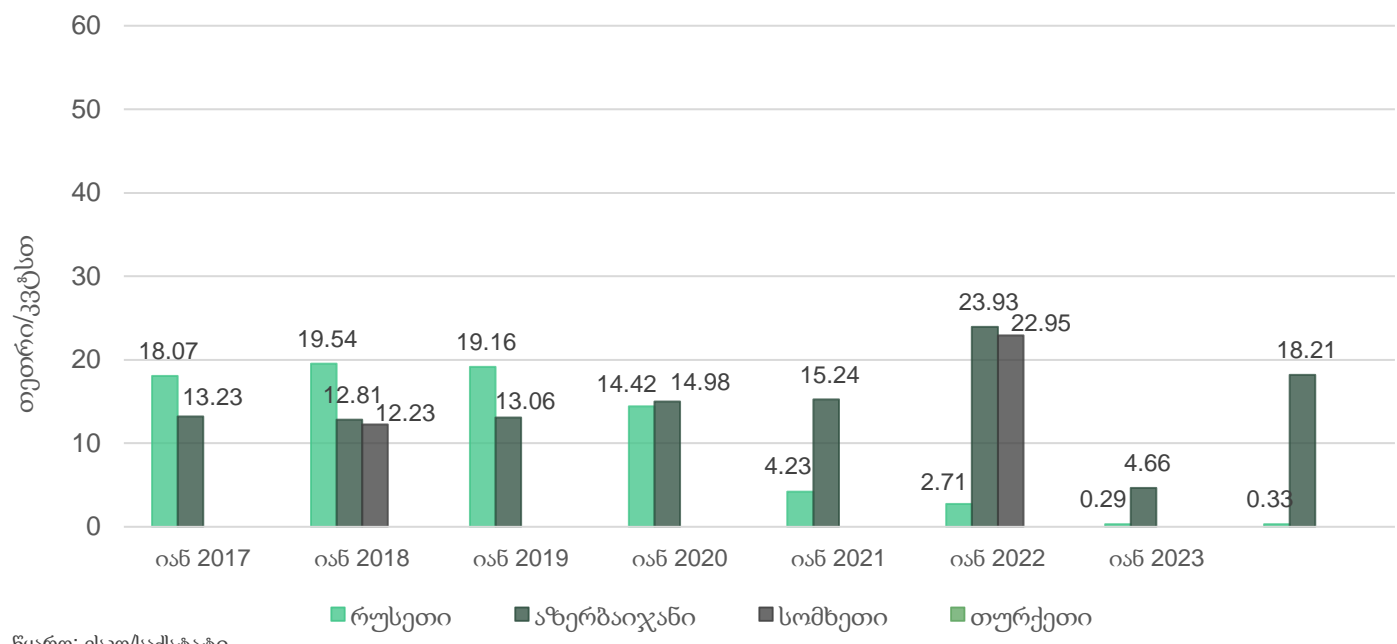
დიაგრამა 16 - იმპორტისა და ექსპორტის ფასები

წყარო: ესკო

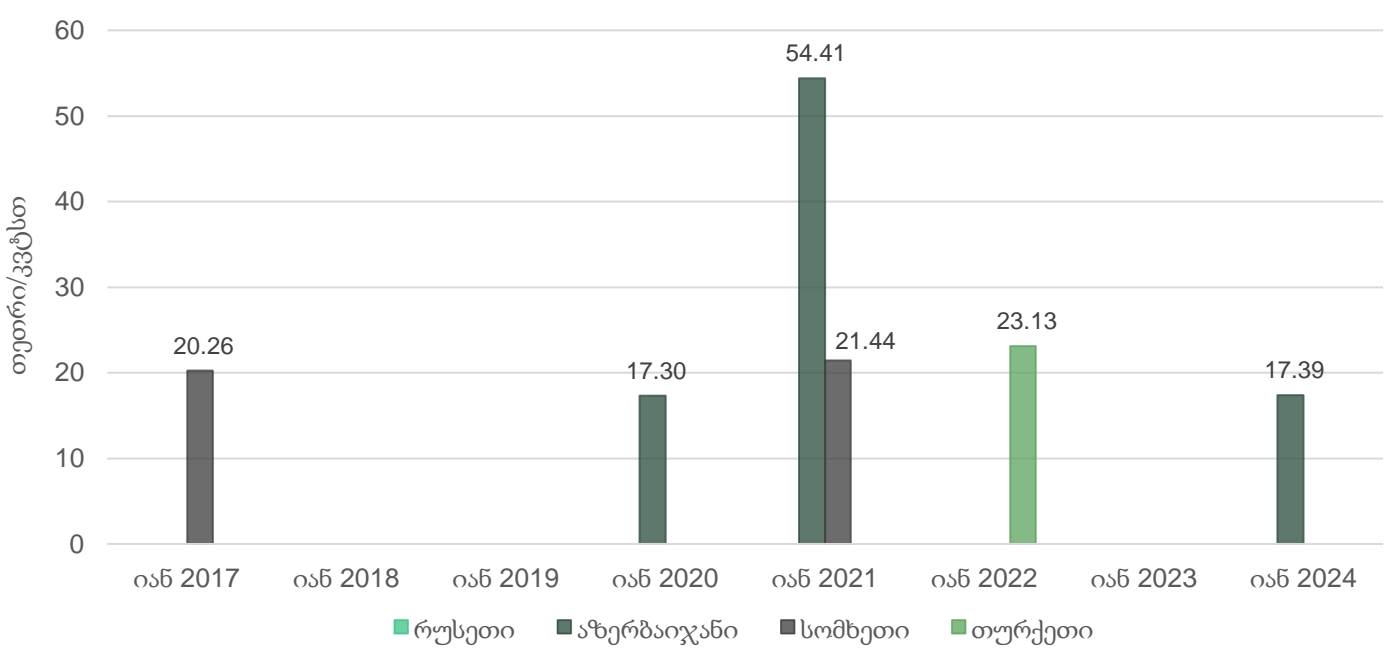
2023 წლის იანვარში, რუსეთიდან ელექტროენერჯის იმპორტის ფასი 0.12 ცენტს, ან 0.33 თეთრს შეადგენდა კილოვატსაათზე, ხოლო აზერბაიჯანიდან 6.81 ცენტს, ან 8.21 თეთრს (დიაგრამა 17).

დიაგრამა 17 - იმპორტის ფასები ქვეყნების მიხედვით

2024 წლის იანვარში, ელექტროენერჯის ექსპორტის ფასი 6.50 ცენტს ან 17.39 თეთრს შეადგენდა (დიაგრამა 18).

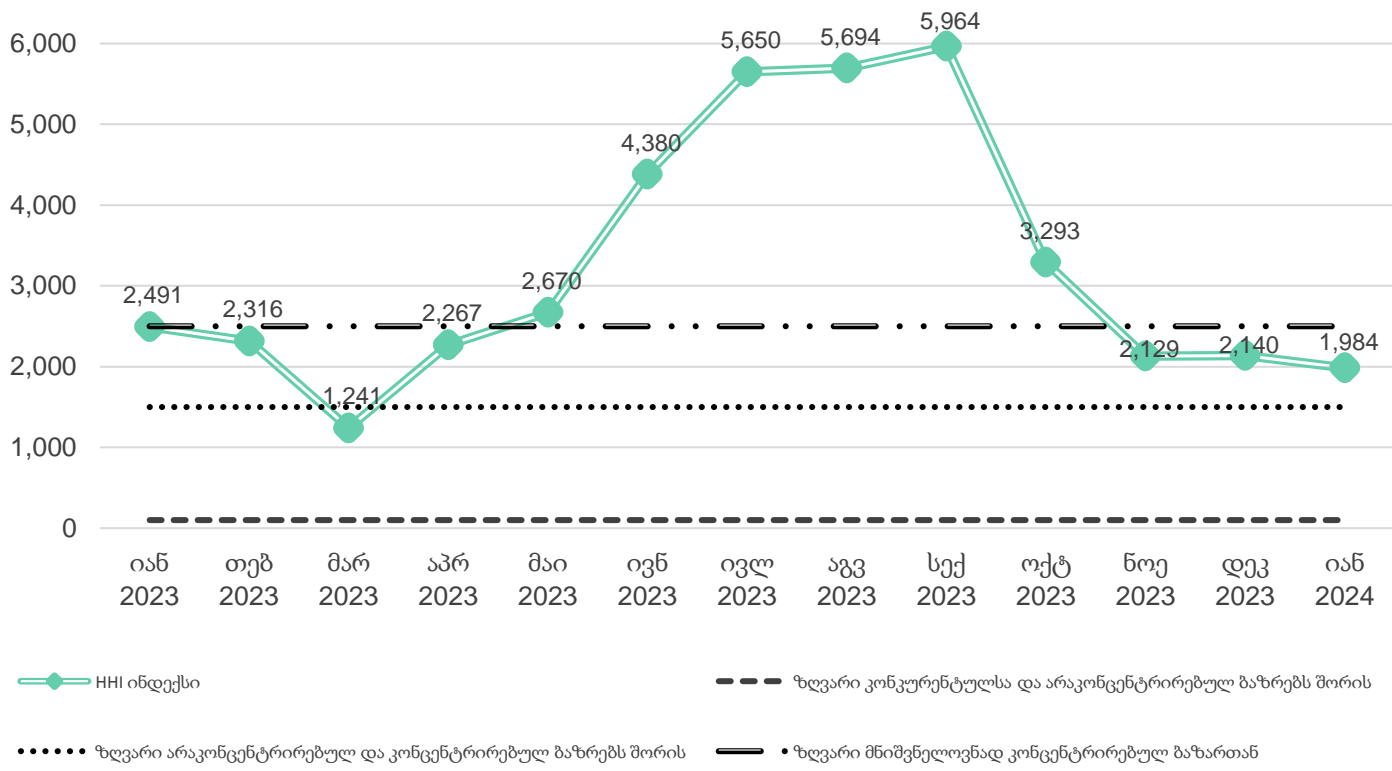
დიაგრამა 18 - ექსპორტის ფასები ქვეყნების მიხედვით

2. ბაზრის კონცენტრაცია

დაბოლოს, ვიყენებთ ჰირშმან-ჰერფინდალის (HHI) ბაზრის კონცენტრაციის ინდექსს იმის შესაფასებლად, თუ რამდენად კონკურენტუნარიანი იყო წლის განმავლობაში ბაზარზე ენერჯის გამომუშავებისა და მოხმარების სეგმენტები. 2024 წლის იანვარში, საქართველოს ელექტროენერჯის გამომუშავების ბაზარი მნიშვნელოვნად კონცენტრირებული ბაზრის ზღვარს ქვემოთ შენარჩუნდა და HHI ინდექსი 1,984 ერთეულს გაუტოლდა (დიაგრამა 19). აღნიშნული კი 2023 წლის იანვრის მონაცემზე (HHI 2,491 ერთეული) და 2023 წლის დეკემბრის მაჩვენებელზე (HHI 2,140 ერთეული) დაბალია. რაც შეეხება მოხმარების სეგმენტს, 2024 წლის იანვარში HHI მოხმარების ინდექსი მნიშვნელოვნად კონცენტრირებული ბაზრის ზღვარზე დაბლა შენარჩუნდა და მაჩვენებელი 2,332 ერთეულს გაუტოლდა (2023 წლის იანვრის მაჩვენებელზე (2,183) და 2023 წლის დეკემბრის მაჩვენებელზე (2,284) მაღალი). რეალურად, 2020 წლის სექტემბერი ბოლო თვე იყო, როდესაც ინდექსის ნიშნული მაღალკონცენტრირებული ბაზრის ზღვარზე მაღალი იყო, რაც მიუთითებს იმაზე, რომ ბაზარზე კონკურენცია იზრდება (დიაგრამა 20).

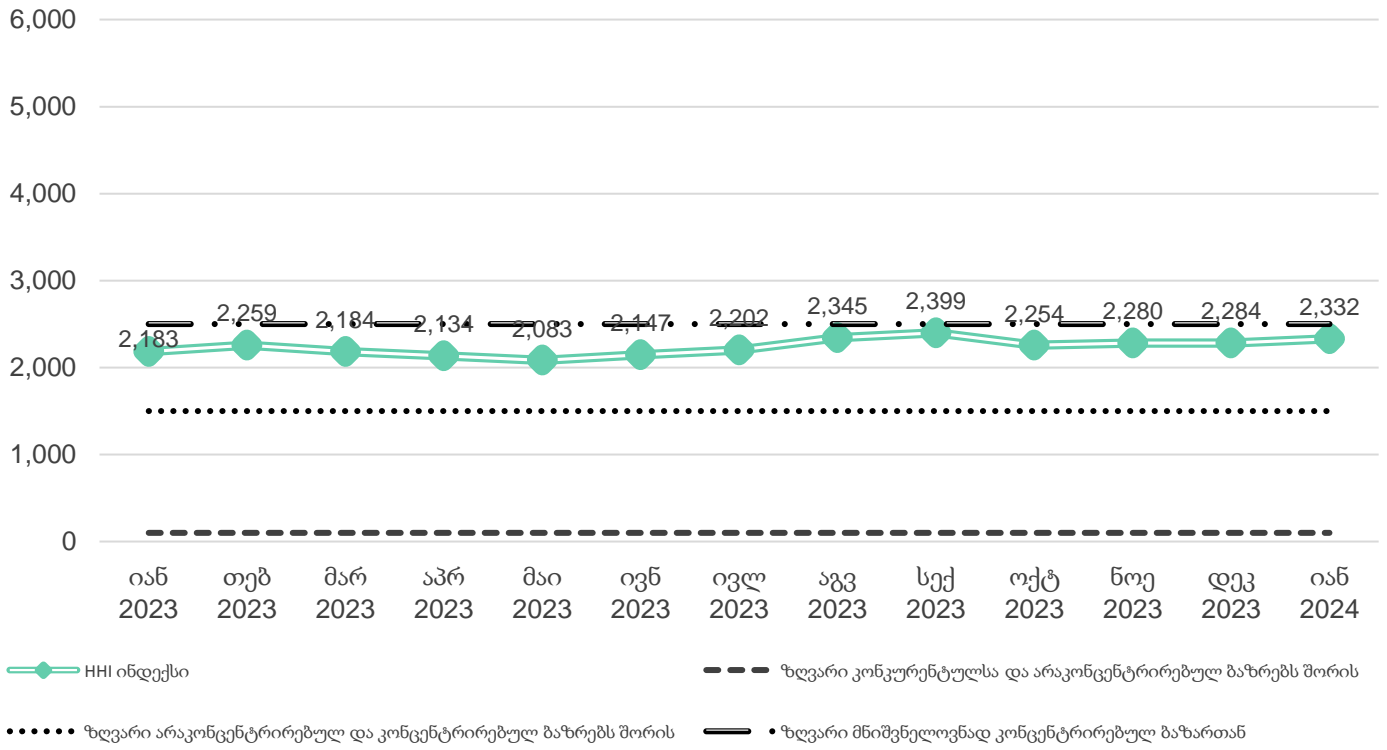
დიაგრამა 19 - ჰირშმან-ჰერფინდალის ინდექსი ენერჯის გამომუშავებისთვის

წყარო: ესკო

დიაგრამა 20

- ჰირშმან-ჰერფინდალის ინდექსი ენერჯის მოხმარებისთვის

წყარო: ესკო